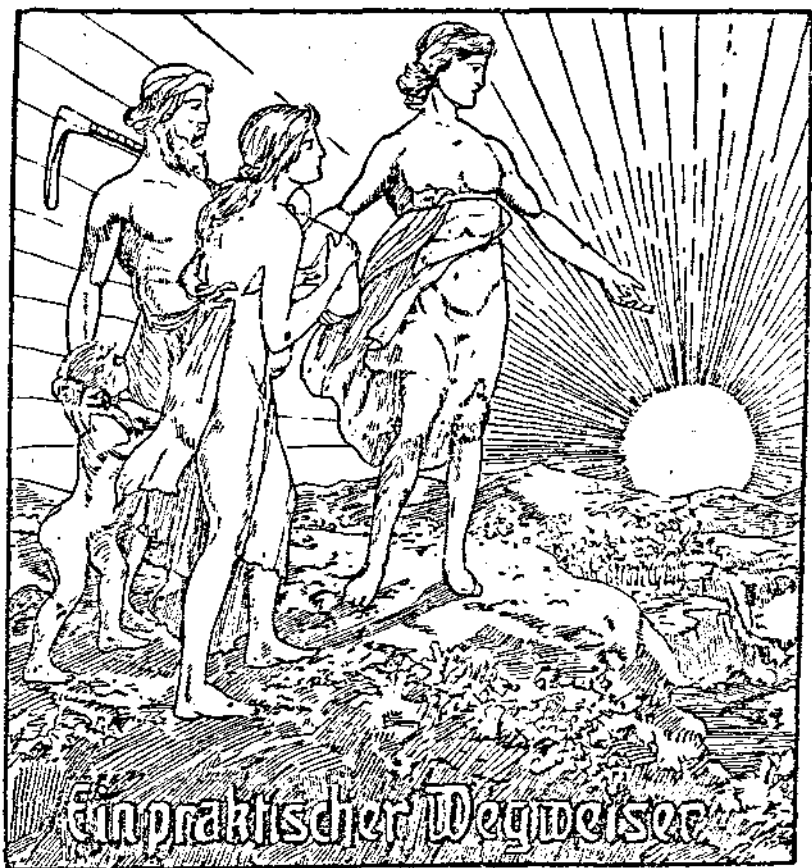

ПРИРОДЕНЪ ЛЪКАРЪ

Одобрено и препоръчано отъ Министерството на Народното Просвѣщение
съ окръжно № 2053 отъ 25. I. 1929 г.

редактира родителско-учителски комитетъ.

РЕДАКТОРИ { Д-ръ Кирилъ Йордановъ — училищенъ лѣкаръ
Мих. Д. Николовъ — учителъ.

Въ съгласие съ природата!

Редакционни вест

Въ кн. 5 на списанието бѣхме обявили, че ще дадемъ безплатната премия само на абонати, които се отчетатъ до 1 мартъ. По молбитѣ на мнозина, да ги почакаме да се улеснятъ, негласно продължихме тоя срокъ. Съобщаваме за знание, че за да удовлетвори́мъ желанието на всички, които не можаха да се възползватъ отъ досегашното улеснение, срока продължаваме последно и окончателно до 2 юний т. г. Абонати, чиято чекова бележка носи по късна пощенска дата, автоматически изгубватъ право на безплатната премия „Душове, компреси и поливания, като специални приложения на природолѣчението“.

Читалища и учреждения, които не сж получили срещу платенъ абонаментъ редовна квитанция и иматъ нужда отъ такава, да ни се обаждатъ да имъ изпратимъ.

Ония отъ нашитѣ абонати и читатели, които искатъ да ни станатъ настоятели за идещата година IX, да ни се обаждатъ още отъ сега, за да имъ запазимъ районъ и съобщимъ условията и да имъ дадемъ инструкции какво има да правятъ, защото организацията си формираме още отъ сега. Списанието ще бѣде подобро, разширено и ще се направи възможното да се заинтересува единъ по широкъ кръгъ читатели, затова ще има работа за всички, които желаятъ да работятъ. Настоятелитѣ ни ще бждатъ околийски и участъкови. Заинтересованитѣ да се обаждатъ въ кои населени мѣста могатъ да работятъ. Дѣлото на природолѣчението ще се изгради съ общитѣ усилия на всичкитѣ му последователи.

Мнозина наши по-будни приятели сж получили начертани образци отъ списъци, които молимъ да се попълнятъ съ имената на известни тѣмъ лица, които биха се абонирали за списанието, следъ като имъ изпратимъ пробна книжка за прегледъ. Списъцитѣ сж изпратени съ пликове, които не бива да се залѣпятъ, за да могатъ да дойдатъ съ залѣпената отъ насъ 30 ст. пощенска марка, като „дѣлова книжка“. Молимъ нашитѣ добри приятели да си направятъ малко трудъ, да ни изпратятъ попълнени списъцитѣ, съ което ще ни направятъ много ценна услуга.

ПРИРОДЕНЪ ЛЪКАРЪНАУЧНО-ПОПУЛЯРНО СПИСАНИЕ ЗА ПРИРОДНО ЛЪКУВАНЕ
И ПРИРОДОСЪОБРАЗЕНЪ ЖИВОТЪ

Год. аб. 60 лв.

За странство 100 лева

Чек. смѣтка 2391

РЕДАКТОРИ: { Д-ръ Кирилъ Йордановъ
Мих. Д. Николовъ у-льбул. „Мария Луиза“ № 34
Варна, телефонъ 2846**Таблетна медицина
или природно лѣкуване**

Въ древната народна медицина се вѣрваше въ т. н. „зли духове“. Лѣкуването имаше за целъ тѣхното прогонване изъ тѣлото. Почти така, въ различни варианти, се схващаше въпроса и отъ призванитѣ да служатъ на народното здраве. За разлика отъ болшинството, истински лѣкари, като Hypocrates, Paracelsus, Sydenham, Boerhave, Hufeland и др. третираха болния като едно цѣло съ недѣлими тѣло и душа. Лѣкуването, споредъ тѣхъ, нѣма за задача да третира отдѣлна частъ на тѣлото, която се смѣта за заболѣла, а се лѣкува цѣлото тѣло, заедно съ условията, въ които е поставено да живѣе то.

Тѣ проповѣдваха общото лѣкуване предъ мѣстното.

Не може да става дума за лѣкуване на болното сърдце, болния дробъ, а лѣкува се сърдечно болния и бѣлодробно болния. Това е истинското лѣкуване, което все повече печели на цена и днесъ.

Появата на *Вирховъ* на научно-медицинската сцена измѣсти „духовѣрването“ съ „екзактната анатомия и могщата бактериология“. Въ още по-ново време, се възкреси отхвърлената отъ *Вирховъ конституционна наука*. Последната ни сочи като причина за всички болести, аномалии въ соко-смѣшението, наследствеността, предразположението и тѣмъ подобни кръщелничета, които въ основата си почти сж. все едно. Толкова за етиологията на заболяванията: погребване на една, възкръсяване на друга, сетне възкръсяване на погребаната, погребване на възкресената и т. н. Всичко това минава като „научност“, „екзактност“, „положителност“ и тѣмъ подобни неясни и отричащи се понятия.

Но въ областта на лѣчебното изкуство медицинската наука не е направила този обратъ.

И днесъ все още се лѣкува така, като че ли въ болния е загнѣзденъ демонъ

Неговото изгонване, „пронизването му“ „право въ сърд-

цето“, неговото изрѣзване и прочее, си остава все още главната задача на всѣка лѣчебна манипулация. Искана се болестта да бѣде унищожена, като че ли картината на болестнитѣ прояви е нѣщо случайно, дошло отъ вънка и като така е унищожимо и прогонимо.

Ние не си правимъ илюзията, че отъ гореказаното всички ще се поучатъ. Има хора, които толкова силно сж срастнали съ лѣкарственото суевѣрие, та едва ли сж годни да напрътватъ изискания отъ новото време обратъ. За такива хора е по-удобно, за си купятъ здравето отъ аптеката, вмѣсто да вложатъ достатъчно трудъ и съ потъ на челото да го заслужатъ. Защото, здравето се само заслужава и извоюва съ потъ на челото. Въ никой случай не се купува отъ аптеката. Задъхани отъ обложеностъ, която ги задушава, тѣ не сж годни да направятъ известно ограничение въ угаждане на благоутробието, но сж готови да гълтатъ тиреоидинови таблетки до пукване на сърдцето. И ако нѣкога сж приклонени да направятъ нѣкоя баня или гаргара, то въ водата непременно трѣбва да бѣде поставенъ нѣкой *хекусъ-покусъ*, купенъ отъ аптеката. Тѣ не могатъ да си представятъ баня, промивка, или нѣкоя друга лѣчебна процедура съ чиста вода.

Леснотата въ таблетогълтането, безсъвестността на контролнитѣ органи сж причина, щото день да не минава безъ волно или неволно отравяне съ нѣкой специалистъ, купува ни тъй свободно безъ лѣкарски рецепти (време е това да се забрани — Б. прев.) Има легиони таблетки за главоболие и други болестни признаци (не болести) и вредитѣ отъ тѣх сж голѣми. Ние, лѣкаритѣ, носимъ вината за това, че привикнахме публиката къмъ масово употрѣбяване на лѣкарства. Днесъ всѣки боледуваль веднажъ, знае имената на точно толкова специалитети, колкото и единъ лѣкаръ (ако не повече).

Скоро се яви при мене единъ чиновникъ, който страда дълго време отъ главоболие. Разправя, че винаги е отиваль въ аптеката и е получаваль отъ всички видове специалитети за главоболъ, които е употрѣбяваль и е потушаваль болкитѣ. Следъ като се е подържалъ години по този начинъ, днесъ лѣкарствата не спиратъ вече болката и той се принуждава да подири лѣкаръ. На въпроса ми, защо не е отишълъ по-рано при лѣкаръ отговаря: „Че какво да правя при лѣкаръ, като зная, че ще ми предпише сжщото лѣкарство, което и безъ това получавамъ отъ аптеката безъ рецепта!“ Отъ направения прегледъ се оказа, че той страда отъ хронично бжбренно страдание и е вече неизлѣчимъ. Ако не се позволяваше купуването на лѣкарствата отъ аптека безъ рецепта, той отдавна би отишълъ при лѣкаръ и болестта щеше да бѣде позната отдавна и на време лѣкувана.

Другъ случай: Една дама страда отъ ангина. Взетитѣ отъ аптекитѣ лѣкарства не облекчили болкитѣ и тя телефонира на домашния си лѣкаръ да дойде и ѝ предпише по-силни лѣкарства. Лѣкарътъ идва, направя ѝ една инжекция и болната заспива. Но . . . на сутринта я намиратъ мъртва... Дали лѣкарътъ бѣше сгрѣшилъ нѣщо, дали индивида не понесе нормалната дозировка, е мжно да се каже. Знае се само, че ако да не бѣше тѣй влюбена въ лѣкарствата, щѣше да изтрае болкитѣ, или ако навреме се отнесѣше до лѣкаръ за физикално лѣкуване, щѣше да избѣгне нещастие-то. Трѣбва да подчертаемъ, че, ако лѣкарътъ не бѣше тѣй самоувѣренъ въ своитѣ инжекции, би опиталъ по-невинно действащо лѣкарство и не щѣше да последва смъртта.

Но онѣзи отъ насъ, които по природа симпатизиратъ на природното лѣкуване и природособразния животъ, ще прозратъ една необорима истина. Нито рекламния барабаненъ вой на жаднитѣ за дивиденди, нито „научното“ наметало на рекламитѣ ще бждатъ въ състояние да ги отклонятъ отъ избрания отъ тѣхъ правъ пътъ: само природнитѣ фактори, които създаватъ и подържатъ живота, само тѣ могатъ да го лѣкуватъ. Все пакъ нѣмз да се свършатъ онѣзи, които, жертва на ленността и суевѣрието, ще останатъ за винаги въ лапитѣ на капитала. Къмъ тѣхъ азъ се провиквамъ: Бждете недовѣрчиви къмъ таблетната индустрия. Здравето не се изкупва съ пари, а се извоюва чрезъ жизнени преобразования.

D-r Graaz — Berlin

(„Naturärztliche Rundschau“ № 2)

Прев. д-ръ Кирилъ Йордановъ — Варна

Изъ движението въ чужбина

Въ в. „Утро“ бр. 8008 т. г. четемъ:

Назадъ къмъ Хипократа.

Народната медицина (природолѣчението)
противъ научната

Единъ интересенъ конгресъ въ Германия.

„Националсоциалиститѣ въ Германия ратуватъ за нова медицина. Водачътъ на лѣкаритѣ въ Германия Д-ръ Герхардъ Вагнеръ е наредилъ да бжде свиканъ въ Висбаденъ първиятъ конгресъ на новата германска медицина.

Нѣколко сшотинъ лѣкари, между които е имало и чужденци, въ продължение на два дни сж слушали лекции за лѣкуване съ нови срѣдства: вода, въздухъ, слънце, масажи, гимнастика и пр.

Лекторитѣ сж препоръчвали връщането на медицината къмъ методитѣ на Хипократа — бащата на старогръцката медицина.

Проф. Емлеръ е изтъкналъ предъ конгреса, че природата може да лѣкува болеститѣ, както и да ги създава. Принципътъ на новата медицина е следниятъ: „Цѣлъ свѣтъ е аптека, и полето, и горитѣ и водата и цвѣтята — всичко природата е поставила на разположение на човѣка за лѣкуване. Целъта на новата медицина е да пази всѣки гражданинъ отъ болести.

Делегатътъ на Нюрнбергъ, д-ръ Шпенглеръ е изтъкналъ, че днесъ медицината предписва прекалено много лѣкарства. Лѣкаритѣ трѣбва да даватъ примѣръ въ селата, какъ трѣбва да се живѣе съобразно съ хигиената.

Въобще висбаденскиятъ конгресъ на новата медицина е билъ посрещнатъ съ голѣмъ интересъ въ Германия. Принципитѣ, които били изнесени на конгреса, се разпространявали въ Германия чрезъ хиляди брошури“.

Б. Р. Даваме горното съобщение на нашитѣ читатели да видятъ до каква степенъ се разраства движението за природно лѣкуване и живѣене въ Германия, съ изгледи да се наложи скоро като всепризнатъ и единственъ лѣчебенъ методъ въ страната, провежданъ и покровителствуванъ отъ държавната властъ. Не бива да се смѣта, че това става просто отъ любовъ къмъ новаторстао отъ страна на националсоциалиститѣ. Напротивъ научната медицинска мисълъ тамъ се насочва къмъ природолѣчението, защото то тамъ най-рано се разработи, опитно отдавна се прилага въ многобройнитѣ природолѣчебни институти и болници и добритѣ му резултати днесъ го вдигатъ като знаме на здрава раса и народъ. Нѣма да се чудимъ, ако утре видимъ, че движението се разраства и прескача границитѣ на Германия и залива и другитѣ страни, като народно здравно движение. Досегашното отрицателно становище на българската научна и официална медицинска мисълъ къмъ природолѣчението и методитѣ му се дължи само на недостатъчното му познаване. Не вѣрваме да се намѣри лѣкаръ въ България, който да не възприеме неговитѣ методи, следъ като основно се запознае съ него отъ пребогатата книжнина, която то е създало.

Обръщаме вниманието на читателитѣ ни за неправилното поставяне на заглавието на горната статия въ в. „Утро“. Нѣма тука противоположаване на „народна“ противъ „научна“ медицина. Природната медицина днесъ е толкова научно обоснована, колкото бѣше обоснована и официалната лѣкарствена медицина. Но както всѣка научна мисълъ не стои на едно стѣпало, а постепенно се развива. Така и медицинската наука, въ процеса на своето развитие, днесъ прави единъ

завой и вижда успѣха си въ разработването на новитѣ лѣчебни методи, на които по една, или друга причина, до днесъ не се е обръщало внимание. Нищо чудно, че нѣкои отъ тия методи сж практикувани и въ сѣщинската народна медицина, по инстинктъ налучквани отъ вѣковния опитъ отъ живота на народитѣ.

Ново въ бѣлг. медиц. литература

1. За топлинѣ водолѣчебни процедури

Въ сѣраницитѣна „Медицински вестникъ“ брой 7 четемъ особено горещо препорѣчване на две топли водолѣчебни процедури, за които нашитѣ последователи сж чели точно преди 5 години въ нашата литература. Става дума за *продължителната топла баня и краткото юрещо потапяне*. Тѣзи две лѣчебни водоприложения се препорѣчвали при всѣкакъвъ видъ гнойни, септични възпаления на разнитѣ тѣлесни части: (Загнояване прѣста, гърдитѣ, ржката и т. н.) Наричатъ ги две „прости, лесно приложими и отлично действуващи“, а тамъ, кждето мѣстото не позволява прилагането имъ, да се замѣстятъ съ горещъ душъ. И още едно важно нѣщо, което се подчертава, и което за насъ е твърде добре дошло, че лѣчебното действие се дължало на това, че горещата баня увеличава виталитета (жизнеспособността) на болното мѣсто. Това е едно отдавна познато разбиране, върху което се градятъ много приложения на природното лѣкуване. Напримѣръ повишаващитѣ цѣли бани при маларията, съ които, събуждайки жизненостъта на организма, лѣкуваме маларията безъ хининъ. Друго важно, което заслужава да се подчертае е, че горното е взето отъ едно научно списание за природно лѣкуване, а именно „Хипократесъ“. Това е сжщото списание, което веднѣжъ въ една защита предложихъ и процитирахъ, но което, само заради това, че било списание за природно лѣкуване, не се прие за научно доказателство. А днесъ! Какво имаме? процитирания изъ сжщото това списание и то на отлични, прости приложения. И тукъ въ интересъ на народното здраве, водолѣчебнитѣ процедури трѣбва да се направятъ разбираеми за широкитѣ народни маси. Защото, до сега единственото почти научно лѣкуване на тѣзи гнойни възпаления бѣше само „дълбоко разрѣзване“. Противното се смѣташе за ненаучно. Днесъ вече имаме отлично сръдство за това въ водата и рѣзането става излишно въ повечето случаи. Да, бавно, но сигурно природното лѣкуване става и за бѣлгарската мисль научно!

2. За суровояденето

Въ единъ разговоръ, или по-скоро споръ, на въпроса ми кога и отъ кого е прилагано суровояденето, като лѣчебанъ

факторъ отговори ми се че, и безъ това се употребявало суровояденето въ форма на *суровъ черъ дробъ*. Не можеше човѣкъ да изпадне въ по неловко положение отъ това — днесъ, при всестрано модернизиране суровояденето, да не знаешъ въобще що е суровоядене?!

Но ето, че въ българския „Медицински вестникъ“ излизащъ въ София, въ последния си брой 7, накратко, споменава лѣчебната стойностъ на суровояденето и казва:

„При *сърдечни болести* суровата храна обезводнява организма и уталожва жаждата. Сжщо при *бъбречни болести* — нефрити и нефритични отоци. Особено много добри били резултатитѣ при преуремичинитѣ състояния (отравяния). Била много добро сръдство при *атмиставане*. При *подагратата* била много подходяща за изкарване пикочната киселина. Тукъ заслужава да отбележимъ, че всички опитали се да пишатъ или говорятъ противъ природното лѣкуване, най-много иронизиратъ учението за пикочната киселина като болестна причина — теорията на Хейга. Виждаме, че днесъ вече се води борба противъ тази пикочна киселина и то не вече съ специалистите, ами съ суровоядене. При *червени* заболѣвания, подходящо нагласена, била сжщо така много полезна. При *захарна болестъ*, отъ време на време, особено при ацетонъ, била много полезна суровата храна. При *високо кръвно налягане* трѣбвало да се направи опитъ съ сурова храна до седмица. Ние мислимъ не опитъ, а сериозно залавяне съ продължено суровоядене, което може да се понася седмици, а и месеци. Като изключимъ отдѣлни случаи, суровата храна се понася отлично“.

Ние се радваме да виждаме отъ страна на българския лѣкаръ, въ българска медицинска литература, да се пише за природнитѣ лѣчебни фактори. Нѣкои заинтересувани могатъ още да продължаватъ да ги наричатъ „ненаучни“!

Въ чуждата научна книжнина по природно лѣкуване отъ години вече се препорѣчва лѣкуванетоъ чрезъ суровоядене. Въ нашата пъкъ медицинска литература ние първи преди нѣколко години, написахме специална книжка подъ заглавие „*Суровояденето като нововъведение въ диетолѣчението*“, която издадохме като отдѣленъ брой на нашата библиотека „Назадъ къмъ природата“. Тогава медицинскитѣ списания не я разгледаха, нито оповестиха излизането ѝ, макаръ че имъ бѣше изпратена за прегледъ. Д есь „Медицински вестникъ“ изнася за лѣчебнитѣ резултати на суровояденето, които взема отъ чуждото списание „*Therapie der Gegenwart*“, 1936 г. Ние се радваме, като виждаме, че отъ страна на български лѣкари, въ българско медицинско списание се пише за природнитѣ лѣчебни фактори и се надѣваме, че ще престанатъ вече неосведоменитѣ по въпроса критици да наричатъ „ненаучни“ методитѣ на природната медицина.

Интересуващитѣ се отъ суровояденето нека се справятъ съ казаната наша книжка. А отъ това трѣбва всѣки интеллигентенъ човѣкъ да се интересува. Нашата осемъ годишна практика по природно лѣкуване ни е показала, че суровояденето крие въ себе си неподозирани лѣчебни сили и много болни, които се скитатъ като неизлѣчими, могатъ да намѣрятъ нѣщо хубаво въ суроволѣчението. Въ интересъ на народното здраве, всички български медицински книги трѣбва да разтрѣбятъ и направятъ достояние на широкитѣ народни маси единъ невиненъ, смисленъ, безопасенъ и ефтинъ начинъ на здравеопазване, независимо отъ голѣмото стопанско значение на въпроса.

Лѣкуване на оцената

Болниятъ *Проданъ Желъзковъ* 48 год. отъ село Доброплодно (провадийско) страда отъ 1918 година отъ болестъта **оцена**. Лѣкуването при много лѣкари по най-разни начини не е дало резултатъ. Найсетне въ 1934 година на 16 май идва въ Варна при насъ да опита природното лѣкуване. Констатира се оцена и се нареди лѣчение. Намаляване теглото отъ 100 на 80 килограма. Общи приложения на водата, масажитѣ, гимнастики и т. н. Мѣстно на носа се наредиха и провѣли въ дома му *парни бани* съ инхалиране. Вънкашни и вътрешни масажи на носа. Менящи промивки на носа. Ежедневно и презъ день горнитѣ приложения сж били смѣнявани и най-редовно прилагани до месецъ Априлъ 1935 год. Въ това време се появява силна криза: започва да тече отъ носа му сополъ (жълтъ, черенъ, червеникавъ и прочие). Болки се появили въ носа, гърлото, на много мѣста парене и отворени рани Ябълчнитѣ кости даватъ болки, които се разпространяватъ въ областъта на очитѣ, челото и цѣлата глава. Отъ всичкото това болниятъ се изплашва и напуска приложенията. Вмѣсто да продължи съ още по-голѣмъ жаръ той до тамъ се отчайва, че вмѣсто да подири съвета на лѣкаръ отива до единъ лѣчителъ въ едно село, по чийто съвети почналъ да се „лѣкува“. Всичкото което е приложилъ е било първо излишно, а и рисковано да донесе обща инфекция и да му стори живота. Лѣкуването по селския лѣчителъ е било: съ нѣкаква силна вода горѣлъ при входа на носа докато стане живи рани. Следъ това продължава мазането съ нѣкакъвъ мехлемъ. И така продължава 5 месеци съ два месеци почивка. Презъ всичкото време на това лѣкуване отъ всички страни пакъ продължавало да тече и се чисти. Ранитѣ и горенето му е причинявало силни нетърпими болки, разстрисания и прочие. Но всичко бива изтрайвано. Отвори-

ли се живи дълбоки рани, които впоследствие се затворили. Следъ всичкитѣ тѣзи теглила, болниятъ се явява днесъ 6. III. 1936 година при насъ и ни разправя историята на своитѣ патила. Важното е, че оцената е изчезнала напълно. Носа му е влаженъ, гърлото влажно, секретитѣ нормални, мириса добъръ. Въобще той е вече напълно оздравѣлъ.

Болниятъ е съ впечатление, че ималъ билъ ракъ и селския лѣчитель го излѣкувалъ. Това е погрѣшно и затова ще пояснимъ случая за да извлечемъ полза за всички болни отъ този родъ.

Болния познаваме. Страдаше отъ *оцена*. Болестъ на носа, при която носа е сухъ, съ крусти въ него, изгубенъ мирисъ, силно отвратително миришещъ. Анатомически се характеризира съ атрофия на носната лигавица. Лѣкуването е много неблагоприятна работа и може да се каже е „неизлѣчима“ болестъ. Отъ проведеното лѣкуване съ нареденото отъ насъ, болниятъ е предизвикалъ именно онова, което ние наричаме лѣчебна криза, при която силнитѣ секрети сж били началото на лѣчебнитѣ работи. Ако проведеше още известно време лѣкуването, всичко щеше да изчезне. Уплашенъ, той прибѣгва до селския лѣчитель. Съ горене предизвиквалъ изкуствени рани въ областта на носа, които сжщо текать и така следъ дълго сръднозѣковно лѣкуване, оставятъ ги да заздравеять. Тѣ сж били напълно излишни, защото активирането вече е било постигнато отъ парата, масажа и промивкитѣ. Опасни сж, защото лесно могатъ да се инфектиратъ и предизвикатъ общо отравяне, което можеше да му струва и живота. И все пакъ, малко смисълъ и остроумие има въ този начинъ на лѣчение отъ страна на селския лѣчитель. Изкуствено предизвиканитѣ рани държатъ областта на носа въ постоянно акутно раздражено състояние, съ активни реакции. Това е сжщиятъ принципъ постигнатъ съ модерната протеинотерапия, а и изкуствено предизвикани циреи при лѣкуването на разни хронически страдания.

Заклучението отъ горната история е следното: при едно системно проведемо природно лѣкуване, оцената е излѣчима. Когато при едно лѣкуване се появи лѣчебната криза, тя не бива да плаши болния, а напротивъ, следъ като бжде приценена правилно отъ лѣкаръ, да се довърши лѣчението, тъй както е наредено отъ лѣкаря. Прибѣгването къмъ самозвани лѣчители, е винаги опасно, колкото и смисленостъ да иматъ нѣкои тѣхни манипулации. Нека народнитѣ лѣчебни сръдства се дирять само при медицински школования лѣкаръ, а не при бабитѣ.

Кожни болести

отъ Д-ръ Алфредъ Браухле

(Продължение отъ бр. 8)

б) Изриви следствие стомашно-червни смущения, бременостъ, гинекологически страдания и поникване зжбкитѣ.

Изривитѣ явяващи се при горнитѣ страдания сж сжщо така очистителни процеси. Огровитѣ, образували се по единъ или другъ начинъ, трѣбва да се излжчатъ. При това излжчване тѣ предизвикзатъ лѣчебно, но и разрушително дразнене. *Джкването* и тукъ ще е общо, чрезъ видоветѣ водоприложениа, суровоядене, гладъ, изпотяване, въздушни и слъчеви бани.

Зачервявания, подувания, люцения често се явяватъ при гинекологически страдания у жената, при глисти въ червата, при поникване зжбкитѣ у децата, стомашно червни стредания.

Описаната по-рано ексудативна (многоформена) еритема понѣкога се явява като резултатъ отъ стомашно червни аномалии. *Екзема* се явяватъ често при смѣна на зжбитѣ, менструални нередовности у женитѣ, стомашни страдания и др. *Коприаенъ изривъ* (уртикария) сжщо се явява следствие стомашни разстройства, глисти, менструални нередовности и др. Не рѣдко, въ време на бременостъта се явява т. н. *пенфигусъ* (многобройни мѣхури по цѣлото тѣло). *Червениа носъ*, едно болестно състояние характеризирано съ силна червенина на носа, образуване подутини и т. н., се често явява следствие менструални нередовности. И много още кожни страдания се дължатъ на нередовности отъ гореказания характеръ.

в) Изриви следствие вътрешно секреторни смущения

Въ организма имаме редица специални жлези, които произвеждатъ важни за живота продукти, наречени хормони. Често една, или нѣколко отъ тѣзи жлези заболяватъ и произвеждатъ или недостатъчно присжция имъ хормонъ, или пъкъ въ повече отколкото трѣбза. Въ всичкитѣ тѣзи случаи настѣпва аномалиа въ веществената обмѣна, при която се образуватъ чужди отпадъчни вещества. Всичкитѣ тѣ сж вече отрова за живота и организма търси да ги излжи, което излжчване ние констатираме между другото и като коженъ изривъ. Ясно е за всѣки, че тукъ мазането съ мехлеми никога не може да бжде целесъобразно. Общото лѣчение за пречистване, усилено излжчване и общо укрепване, плюсь стремежъ къмъ нормализиране аномалната функция на жлезитѣ, ще бждатъ правилното лѣчение. А то става пакъ чрезъ познатитѣ ни разнообразни физикални приложения. *Обикновената акна* по

лицето (*aspe vulgaris*) е типиченъ представителъ на кожнитѣ изриви следствие вътрешно-секреторни аномалии. Затова тя се явява главно при индивиди въ пуберитетнитѣ години (половото узрѣване).

Други кожни изриви следствие аномалия въ вътрешно-секреторнитѣ функции на организма сж *Lichen ruber planus*, *Lichen ruber accuminatus* и *prurigo*.

И тритѣ се явяватъ предимно при мъжете и съ това показватъ своя вътрешно-секреторенъ мъжки специфичитѣ. Ниститина тѣ се явяватъ и при други смущения, но едно остава за тѣхъ непромѣнимо — че сж продуктъ на ненормални отпадаци на веществената обмѣна. Като най важна, ще разгледаме само *прурию*. Другитѣ сж сродни съ нея и тѣхното лѣчение е сжщо както на последната.

Пруриго

Това е типиченъ коженъ изривъ, често обхващащъ цѣлото тѣло. Колкото топчето на топлийката голѣми, възпалени пъпки, които силно сърбятъ. Явяватъ се още въ ранна детска възраст (особено недохранени нечистени деца). Прилича много на копривния изривъ, отъ който се различава по това, че на върха си носи една прищипа, каквато на уртикарията липсва. Разбира се силния сърбежъ, силното разчесване, води къмъ усложнения, като зачервявания, наранявания, възпаление, надебеляване кожата и т. н. Така се получава картина въ която едва личи типичното на първичната болестъ.

Лѣкуването, както при другитѣ кожни болести, не може да бжде друго, освенъ общо и чисто природно. Това ще покажемъ съ нѣкои болнични листове.

БОЛНИЧЕНЪ ЛИСТЪ № 11.

Пруриго.

Предистория: 20 годишна болна. Баща ѝ страда отъ своята 45 годишна възраст отъ хронически коженъ изривъ. Отъ своята първа година, болната страда отъ разни кожни изриви, лесни инфекции и т. н. Отъ четвъртата си година има вече *астма* (задуха). Консултиранитѣ много лѣкари обяснявали и дветѣ болести съ една и сжща причина — вътрешносекреторна аномалия. Кожата била лѣкувана съ мехлеми, а астма-та съ всички познати лѣкарства. Всичко безъ резултатъ. За отбелязване е, че когато има астма, кожния изривъ е по-слабъ и обратното. Отъ 16 годишната ѝ възраст кожнитѣ прояви се очертаватъ като типиченъ изривъ, сърбецъ и неоздравяващъ, въпреки нѣколкократното лѣчение при професоръ В. и Дръ Б.

Въ 1927 годи на болната напълно отчаяна и обезнадеж-

дена отъ всѣкакво лѣчение, постъпва въ нашата болница за природно лѣкуване „Присницхаусъ“.

Прегледа установи суха пѣпчива лююща се на мѣста кожа. Силенъ сърбежъ. Касае се за тежка форма прурито. Изслушването на бѣлитѣ дробове даде бронхиални и астма явления.

Лѣкуване: Преди обѣдъ три пѣти седмично паренъ душъ на разнитѣ изриви по тѣлото, съ следваща половинъ баня съ студено обливане гърба и врата (астма половинъ баня). Три пѣти седмично лѣчебни масажи и специални дихателни упражнения. Следъ обѣдъ три пѣти седмично повишаваща баня рѣцетъ. Три пѣти седмично електрическо мостче грѣдния кошъ съ следващо трупно влажно увиване. Три пѣти седмично специални масажи на носната вътрешностъ съ сонда. Кожнитѣ болни мѣста се често облѣчваха съ червена свѣтлина. Строго суровоядене за дълго. Лошото време пречеше на истинско използване въздушнитѣ и слънчеви бани.

Резултата отъ лѣкуването: Първоначално кожитѣ изриви се усилиха, но астматичнитѣ пристѣпи намаляваха. Въ края на четвъртата седмица значително намалѣ и кожни изривъ. Едно намаление на тѣлото съ 6 килограма. Изписана болната получи нареждане да продължи суровояденето още една седмица (значи всичко 5 седмици).

Контроленъ прегледъ следъ 3½ години: Следъ нѣколко колебания на изривитѣ и астмата, днесъ болната е една познаваема. Съ изключения на рѣдко явяващи се леки признаци, болната изпълнява непрекъснато професията си. Тя пише, че резултата се дължи главно на строгото суровоядене, което не позволява наслагането въ организма на дразнящи отрови.

Заключение: Въ детството още избухчала, съ време променяваща се болестъ, дълго безуспѣшно лѣкувана, съ природното лѣкуване се довежда до едно почти пълно изчезване, което направя болното младо момиче жизнерадостно и работоспособно. Две рѣонтгенови облѣчвания бѣха привлечени въ помощъ на другото общо лѣчение.

БОЛНИЧЕНЪ ЛИСТЪ № 12

Прурито

Предистория: Отъ четири години хроническо кожно страдание, силно сърбящъ, прѣснатъ по цѣлото тѣло, особено нѣколко любими мѣста. Нѣколко години захаръ въ урината.

Прегледа установява хронически коженъ изривъ—прурито.

Лѣкуването въ „Присницхаусъ“: Четири пѣти седмично паренъ душъ на кожитѣ изриви съ следваща половинъ баня, или електрическо мостче, съ влажно трупно увиване. Три пѣти седмично гимнастически упражнения на открито. Следъ обѣдъ три пѣти седмично менящъ фехеръ-душъ; три пѣти

седмично кварцови облѣчвания (вмѣсто естествено слънце) смегчено суровоядене.

Резултатъ: Следъ 20 дневно лѣчение всичко напълно изчезва.

Контроленъ прегледъ следъ 1½ година: Оказа се, че болестта е напълно премахната.

Заклучение: Четири годишно страдание излѣкувано по нашия методъ за 20 дни. И тукъ имаме болестно състояние вследствие облагане и отравяне, което се премахва благодарение обезотровителната храна и очистителнитѣ приложения.

Само съ нѣколко думи ще споменемъ още единъ болниченъ листъ, съ което мислимъ даваме типични случаи на силно доказателство, за силата на природното лѣкуване при тѣзи болести.

БОЛНИЧЕНЪ ЛИСТЪ № 13

Пруриго

Предистория: 87 г. болень боледува отъ единъ месецъ отъ коженъ изривъ съ силенъ сърбежъ. Изразенъ е предимно на любимитѣ мѣста на прurigото.

Прегледа — всичко констатирано говори за истинско прurigинозно страдание.

Лѣкуване: Три пѣти седмично три четвърти влажно увиване подпомогнато съ изкуствено топло. Три пѣти седмично половинъ хладка баня съ обливане. Следъ обѣдъ слънчеви бани. Вечеръ три пѣти седмично продължителна баня съ отвара отъ елхови или борози листа. Три пѣти седмично мѣнящо измиване тѣлото. Строго суровоядене. По-сетне строго вегетарианско хранене.

Резултатъ: Следъ четири седмици почти пълно изчезване.

Контроленъ прегледъ следъ 3 години: Напълно оздравѣлиятъ старецъ се придържа строго въ научения режимъ.

Заклучение: Казанитѣ по горе случай можемъ и да опоримъ като прurigо. Можемъ да се съмняваме дали не бѣше екзема, или другъ родъ лихенъ. За нашето лѣкуване това нѣмаше никакво значение. Болестта е веднажъ отъ облагане, лѣкуването въ всички случаи е пречистващо.

Споменатитѣ вече уртикария, пемфигусъ и др. иматъ често вътрешносекреторенъ характеръ. Ще отбележимъ сега само още т. н. *склеродермия*. Една упорита, почти неизлѣчима болестъ, при която кожата става дебела, грапава, напукана, лющеща се, което въ тежкитѣ случаи достига до истинско обезформяване на прѣсти и прочее. Наистина, тази болестъ можемъ да причислимъ къмъ групата на типичнитѣ недостатъци, вродени дефекти, но ялната имъ връзка съ жлезитѣ, ни кара да я споменемъ и тукъ. Лекаритѣ случаи могатъ да се излѣкуватъ като се подложатъ на енергично природно лѣку-

ване, чрезъ суровоядене, слънчеви бани, повишаващи бани, въздушни бани, четкови бани, парно набиване, упражнениа въ горещата вода и прочие. Нека само споменемъ че т. н. **бронзова болестъ** съ типично оздравяване на кожата се дължи на туберкулозно заболяване на надбъбречната жлеза, следователно пакъ на вътрешносекреторна аномалия.

(Следва края)

Въпроси и отговори

Борътъ като лѣкарство.

С. М. с. Саволяно

Въпросъ: Взематъ се борови листа. Счукватъ се на каша. Постапятъ се въ шише, което се напълва съ спиртъ. Запушва се и се оставя нѣколко дни на слънце. Така полученото лѣкарство се употребява за мазане. Въобще лѣкарство ли е, така приготвено и за какво служи?

Отговоръ: Борътъ като лѣкарство е отдавна известенъ въ народната медицина. Днесъ се изучава и отъ модерната фармакология. Латинското му название е *Finus silvestris*. Той е голѣмо иглолистно, вечно зелено, дърво. Отъ него у насъ имаме цѣли гори.

Отдавна известно, сега научно установено е благотворното действие на неговото благоухание върху бѣлодробната туберкулоза. Днесъ боровата гора е едно отъ условията, на които трѣбва да отговаря едно мѣсто, което ще служи за постройка на санаториумъ за гръдоболни. Или, поне би трѣбвало да се държи на това условие, когато е изпълнимо. Прави се даже искусствено залесяване на мѣстото съ борова гора, когато естествена липсва. Благоуханието на бора, а и елхата, се дължи на това, че съдържатъ изобилни етерични масла. На тѣхъ се дължи голѣмата му известностъ като лѣкарство.

Употрѣбяването става по нѣколко начини, при разни заболявания. Най-често се употребява днесъ като прибавка къмъ лѣчебни бани въ модерното водолѣчение. Единъ килограмъ отъ настъченитъ игли и върхове се варятъ продължително и силно въ три литри вода. Така получената отвара се налива въ ваната. Температурата на водата трѣбва да се направи, чрезъ доливане и смѣсане, на 35 градуса. Болниятъ лежи въ тази вода 10 — 15 минути. Така приложената борова баня действува чудно успокоително и укрепващо върху нервната система и докарва спокоенъ сънъ. Приятната миризма действува и общо освежително върху цѣлия организъмъ. Химическата индустрия днесъ извади на пазаря есенция отъ боровитѣ и елхови игли. Горепозначения начинъ не

може да нѣма изброенитѣ тукъ действия. Ароматичния спиртъ, ароматичния оцетъ, а и обикновенния одеколонъ, като води за фрикции, се препоръчватъ днесъ отъ всѣки лѣкаръ. Тѣхното благотворно действие върху нервитѣ и тѣлото въобще, е познато на всѣки четещъ. Оставената каша отъ боровитѣ листа въ спиртъ на слънце е единъ видъ приготвяне ароматиченъ спиртъ съ специфичността на етеричнитѣ масла, тъй изобилни въ боровитѣ игли. По енергично намазанитѣ ревматизмални и тѣмъ подобни мѣста, разбира се ще се повлияятъ добре, тъй както се повлияватъ отъ намазването съ обикновенъ спиртъ.

Вжтрешното употрѣбление е сжщо така известно. Боровитѣ листи сж добро пикочогонно срѣдство. Употрѣбява се сжщо при разнитѣ заболявания на дихателната система. Нѣколко млади врѣхчета се варятъ 15 минути въ единъ литъръ вода. Получената отвара се пие топла, като чай съ медъ, небетъ шекеръ или обикновена захаръ

С. М. с. Саволяно.

Въпросъ: Каква болестъ е грждната жаба и какъ става нейното лѣкуване по природния методъ?

Отговоръ: Болестъта ще разгледаме въ специална статия.

Ц. И. с. Ново-село

За болеститѣ на очитѣ справега се съ специалната статия отъ професоръ Клайнъ, въ брой 2 год. V на списанието ни. Освенъ това вижте брой 8, год. VIII, кждето сж дадени нѣколко лѣковити води за очитѣ. Въ книжката „лѣкуване съ вода“ сж разглеждани подробно видоветѣ лѣчебни бани на очитѣ и тѣхното домашно прилагане.

И. С. П. с. Кн Евдокия.

Пречистваването на организма отъ пикочната киселина е важна предпоставка за добро здраве. То става чрезъ правилно хранене, което е вегетарианско, суровояденето и глада — правилно комбинирани и проведени. Освенъ това, общото природно лѣкуване съ душоветѣ, банитѣ и т. н. усилватъ излчването и пречистваването. Редовното седмично изпотязване е важно. Приложете сжщо лѣкуването съ дистилирана вода, което тѣрде добре промива вжтрешно организма. Подроно е описано въ бр. 3 год IV и бр 3 год V на списанието ни.

Дистилираната вода да се държи въ чистъ сждъ затворена. При дълго стоене се разваля. Поне на 10 — 15 дни да се произвежда прѣсна.

Лѣкува ли салицила ревматизма ?

На едно запитване отъ страна на нашъ читателъ за ефикасността на салициновитѣ препарати при ревматизма отговорихме съ специална статия въ брой 3 ти страница 41-ва година VIII на „Природенъ лѣкаръ“. Молимъ читателитѣ да се справятъ още веднажъ съ нея статия.

Тукъ искаме съ още нѣколко думи да подкрепимъ отрицателното си становище по този въпросъ. Въ брой 277 на в. „Здрава раса“ българскиятъ лѣкаръ г. Д-ръ Ивановъ ни поднася следното : 1) Ревматизма е тежка болестъ. 2) Лѣкарската интервенция обикновено не донася пълна помощъ 3) Сигурно лѣкарство за тази болестъ още не е открито.

Горното мнение за насъ е толкова по ценно, защото идва отъ устата на български лѣкаръ. Значи, не само споредъ природнитѣ лѣкари, ами и по преценката на алопати лѣкари *салицила не е сигурно лѣкарство противъ ревматизмъ*. Затова и ние предпочитаме чистото природно, безлѣкарствено лѣкуване, което ни дава отлични резултати и ни пази отъ рецидивъ (повторно заболяване)

Спаначена салата

Една извънредно ценна и евтина полезна храна за суровоядене и подправка е спаначената салата. Суровия спанакъ се изчиства, измива и нарѣзва на ситно. За вкусъ се поръсва съ малко солчица, чукана миродия (чубрица) и споредъ желанието и малко чуканъ черъ пиперъ. Изцежда се малко лимоновъ сокъ, или пъкъ лимона се нарѣзва, следъ като се измие, на дребни късчета и се смѣсва съ спанака, залива се съ дървено масло (олио) и салатата е готова. Сжщата салата добива другъ видъ и вкусъ, като вмѣсто лимоновъ сокъ се сипе малко разрежено и предварително разбито кисело млѣко, което споредъ вкуса и желанието, се размѣсва съ малко чуканъ, или нарѣзанъ на ситно чесънъ и съ малко чукани орѣхови ядки. При втората комбинация хранителността на салатата се значително увеличава. Могатъ да се правятъ различни вкусови комбинации, но винаги се получава една отлична питателна храна, която съ охота се приема отъ деца и възрастни. Децата, чийто инстинктъ ги кара пролѣтно време да дирятъ витаминитѣ въ зеленитѣ още плодове и зеленчуцитѣ, я ядатъ просто съ настървение. Отъ състава на материалитѣ, отъ които е направена салатата, може да се сжди за богатото ѣ съдържание откъмъ желѣзо, соли и витамини.

Изъ бълг. въздър. федерация

Известниятъ у насъ обществаникъ и бившъ областенъ лѣкаръ г. Д-ръ *Захаръ Бочевъ* е назначенъ за инспекторъ по алкохолизма. Предвидъ на това, че г. Бочевъ е отявленъ труженикъ на въздържателното дѣло, въ лицето му имаме гаранция за преуспѣване на инспектората по алкохолизма, който ще даде голѣми практически придобивки за народното здраве. Този изборъ на Д. Н. здраве е отличенъ, защото само идейния убеденъ въздържател, може да стои заслужено на единъ постъ съ задача борба съ алкохолизма. Всичко друго е нищо.

*

$\frac{2}{3}$ отъ сумитѣ които българския народъ плаща подъ разни форми на държавата, сжщия този беденъ народъ плаща ежегодно за *спиртъ и тютюня*. Съ други думи казано народа ни нѣма право да протестира противъ голѣмитѣ данъци, щомъ освенъ тѣхъ доброволно плаща още почти толкова.

Време е българската будна интелигенция да застане на фронта на трезвеността.

Приятели на природното лѣкуване.

„ . . . . Назучавамъ се, че . . . . Желая успѣхъ на движението . . . .

Д-ръ Н. Станчевъ — София

„ . . . . Четохъ за голѣмия конгресъ въ Германия. Ясно е вече, че природното лѣкуване залива свѣта. Време е и въ България да се вземе подъ покровителството на официалната властъ. Бъдещето е на природното лѣкуване, въпрѣки, че непрогледали още го страшно атакуватъ . . . . “

Д. Вълковъ — София

Поправка

Къмъ искусственото хранене на кърмачето.

Въ брой 7 на списанието разгледахме какъ става храненето на кърмачето когато по разчи причини кърменето е невъзможно. *Пропуснали* сме, обаче, да кажемъ, че разреденото млѣко имѣ намалена хранителность затова къмъ тази приготвена храна се прибавя винаги 5% захарь. Или на всѣки 100 грама разредено млѣко по една бучка захарь, равна на чаена лъжичка кристална захарь.

Въ отговоръ на многобройнитѣ запитвания на които не можемъ да отговоримъ по отдѣлно

Нашата водолѣчебница. Съобщаваме за знание, че нашата водолѣчебна баня, пригодена за всички видове водолѣчение, паролѣчение и изпотяване съ електричество съ прилагане на всички видове масажи отъ опитни ржце, работи вече четири години. Въ нея болнитѣ се лѣкуватъ и се подготвятъ практически за правене известни приложения после въ кжщи. Обаче лѣчебницата ни е малка и недостатъчна за много посетители. Натрупването на болни презъ лѣтото не ни дава възможность спокойно да се справимъ съ всичкитѣ, затова препоръчваме на нуждаещитѣ се да не чакатъ разгара на курорта, а да дойдатъ по рано. Водолѣчебницата ни работи презъ цѣлата година. Времето е вече топло и отлично пригодно за лѣчение

Отъ 21 май се устрѳва евтина седмица за Варна. Препоръчваме на желаещи и нуждаещи да използватъ случая и я посетятъ за лично виждане и опознаване.

Понеже напоследъкъ зачестиха въпроситѣ, които нашитѣ абонати ни задаватъ съ писма относително нѣкои приложения при природолѣчението и ние нѣмаме възможность да отговаряме на всѣки поотдѣлно, за въ бждаще отдѣлътъ „въпроси и отговори“ въ списанието остава постояненъ и тамъ ще отговаряме.

Получи се въ редакцията весело настроение като животворна сила, радио-сказка отъ д-ръ Н. Станчевъ, съ извънредно интересно съдържание:

Човѣкътъ — психофизична единица, загадка и чудо. Кръстосанитѣ сили на макро и микрокосмоса, които го управляватъ. Здраве и болестъ. Отровитѣ на живота копаятъ дупки въ мозъка и душата на човѣка. Силата на настроенията. Влиянието му върху кръвнитѣ жлези. Ядове, грижи и страхове създаватъ органически заболявания. Веселото настроение е и смѣхътъ като лѣчебни срѣдства. Неразработенитѣ мини отъ радости. Животътъ е хубавъ и красивъ.

Горната книжка трѣбва да се препрочита всѣки месецъ по единъ пѣтъ!

Издание на библиотеката „Здравъ животъ“, София, ул. „Сердика“ 18, чекова пощ. смѣтка 1413. Цена 10 лв. Намира се и въ всички книжарници. Доставка се и отъ насъ.

До Г _____

Градска Библиотека

занятие _____

село (улица) _____

околия (гр.) Тучев

КНИЖНИНА

Доставятъ се отъ насъ следнитѣ неизчерпани книги отъ библиотекитѣ „Природолъчение“, „Назадъ къмъ природата“ и др., по крайно намаленитѣ имъ цени.

1) № 1	Варна, какво, какъ и кога лъкува, отъ Д-ръ К. Йордановъ	8 лв.
2) № 4	Лъкуване съ вода	15 „
3) № 5	Паролъчение	10 „
4) № 6	Краткъ курсъ по хижена	15 „
5) № 7	Ревматизмътъ и неговото лъкуване	5 „
6) № 8	Лъкуване по Шротъ	15 „
7) № 9	Четковъ масажъ	3 „
8) № 10	Лъкуване съ постъ (ладъ)	10 „
9) № 11	Суровождане	10 „
10) № 12	Хижена на тълото	3 „
11) № 13	Чистота и здраве	3 „
12) № 14	Хижена на стъроотъта	10 „
13) № 15	Захарната болетъ	8 „
14) № 16	Заадката на главобола	8 „
15) № 17	За майкитъ	8 „
16)	Наржчикъ за природно лъкуване и живъене отъ П. Димковъ, 4 тома	180 „
17)	105 плана за лъкуванъ разни болести, П. Димковъ	15 „
18)	Очната (ирисовата) дианоза отъ Д-ръ Мадаусъ	90 „
19)	Пътнио табло за ирисовата дианоза	15 „
20)	Нова вегетарианска ютварска книга 1110 рецепти отъ М. Димкова	80 „
21)	Зепекътъ и неговото лъкуване отъ Д-ръ Вандеръ подъ редакцията на Д-ръ Н. Станчевъ	25 „

Който пожелае да сѣ достави горнитѣ книги да ни преведе сумата чрезъ пощенска чекова с/ка 2391, за да му ги изпратимъ веднага. Пощенскитѣ разходи по изпращане на книгитѣ сѣ за наша сметка.